

Laudáció a Bibliotekaria emerita cím elnyerése kapcsán

Ferenczy Endréné

Nagy megtiszteltetés számomra, hogy ebből az alkalomból én köszönhetem Lídiát (ha megengedi, hogy így szólítsam), akinek nem voltam a közvetlen munkatársa, de messzebről is a tisztelői közé tartoztam-tartozom, és munkásságából sokat merítettem. Több, alapvető munkája, tanulmánya lett ismereteim bővítésének forrása. Ezért végtelenül hálás vagyok neki. Hadd mutassam be őt azoknak, akik kevésbé ismerik.

Ferenczy Endréné Wendelin Lídia 1933-ban, Sátoraljaújhelyen született. Egyetemi tanulmányait az ELTE BTK könyvtár szakán folytatta, és a mellékszakként felvett kínai nyelv szakkal együtt 1955-ben fejezte be. Gyakorló évének letöltésére került az OSZK-ba. Könyvtárosi oklevelét 1956 júliusában szerezte kitűnő eredménnyel letett államvizsgájával. Ezt követően végleges kinevezést kapott az OSZK-ban.

1955. július 1-jétől nyugdíjba vonulásáig, 1995. március 31.-ig – tehát negyven éven át – dolgozott könyvtárunkban, különböző beosztásokban.

Pályáját a Bibliográfiai Osztályon kezdte. Ennek átszervezésekor, 1958-ban került az Olvasószolgálati és Tájékoztató Osztályra, majd innen 1962-ben helyezték át a Gyarapítási Osztály belföldi csoportjába, ahol 1965-től csoportvezetőként tevékenykedett.

1973 szeptemberétől a gyarapítás, feldolgozás, raktározás teendőivel foglalkozó I. főosztálynak megbízott, majd 1974 januárjától kinevezett vezetője lett. Emellett 1981-ben rövid ideig az olvasó- és tájékoztató szolgálatot, a különgyűjteményeket és a műemlékkönyvtárakat magában foglaló II. főosztályt is irányította. 1982-ben, a könyvtár szervezeti átalakítását követően az I., Gyűjteményi Főosztály vezetőjévé nevezték ki. 1988-tól gyűjteményfejlesztési igazgatóként főigazgatói tanácsadói szerepkört látott el, s ezen kívül a főigazgató megbízta a Gyarapítási Osztály, a Katalógizáló Osztály és a Szakozó Osztály munkájának koordinálásával is.

Mint a könyvtártan és könyvtörténet oktatója részt vett az OSZK KMK középfokú könyvtárosképző tanfolyamának munkájában. 1990-től egyetemi adjunktusként az ELTE Könyvtártudományi Tanszékének mellékfoglalkozású munkatársa lett.

Könyvtártudományi munkássága során bibliográfiai, könyvtártörténeti és könyvtártudomány-történeti kutatásokat folytatott, amelyek eredményei zömmel önálló publikációkként, illetve az OSZK évkönyvében és a Magyar Könyvszemlében jelentek meg. Az OSZK történetének kutatása során főleg az állomány és az olvasószolgálat történetét vizsgálta.

Bibliográfiai munkásságát önálló és társszerzős bibliográfiai tükrözik:

- *Bélley Pállal* közösen készítették el *A magyar bibliográfiák bibliográfiája* c. nemzeti bibliográfiai kiadvány induló, 1956/1957-es kötetét, majd *Fügedi Péternével* és *Somogyi Andrásnéval* a második, 1958/1960-as kötetet.
- *Bélley Pál* volt a társszerzője az OSZK kiadványait számba vevő bibliográfiájának is, amely az OSZK évkönyvének 1957-es kötetében jelent meg.
- Önálló, korai bibliográfiai a *Mozart Magyarországon* (1958), a *Kínai–magyar bibliográfia* (1959). Jelentős munka a *Falta Rosemarie*-vel és *Hajdú Líviával* közösen összeállított *Juhász Ferenc bibliográfia* 1988-ból.
- Bibliográfiai munkásságának koronája *A magyarországi hírlapok és folyóiratok bibliográfiája 1921–1944* c. háromkötetes mű 2010-ből.

Az olvasószolgálat problémáival foglalkozott, főleg a kutatás és tájékoztatás viszonyával, illetve az olvasótermi kézikönyvtár összetételével.

Még szinte pályakezdőként nyert első díjat a „Nemzeti könyvtárunk a Várban” címmel, a vári épület tervezésének korai szakaszában kiírt pályázaton *Albert Gáborral* közösen írt, *Szemponatok az OSZK új olvasótermi hálózata kiépítéséhez* c. dolgozatával 1961-ben.

1967-ben kapcsolódott be a várbeli kézikönyvtári program végrehajtásába, a vezetőség rá bízta a tervezett általános olvasóterem belföldi humán könyv- és folyóiratanyagának összeválogatását. Később ezt követte a könyvtár új épületében megvalósuló olvasó- és tájékoztató szolgálat megalapozása. Az állományköltöztetés tervezésében, megszervezésében és lebonyolításában rendkívül sok feladatot vállalt magára.

Az olvasószolgálat 1802–1944 közötti történetét két nagy tanulmányban foglalta össze az OSZK évkönyvének 1963/1964-es, ill. 1965/1966-os kötetében.

A különböző beosztásokban szerzett tapasztalatai nyomán rendkívül széles körű ismereteket szerzett az OSZK állományáról és az állományalakítás könyvtártani kérdéseiről.

Ezt is több publikációja tükrözi:

- Évkönyvünk 1967-es kötetében jelent meg a világháborús- és proletárdiktúra-gyűjteményről készített tanulmánya, 1972-ben
- Az 1976-os könyvtári törvény előkészítő szakaszában a KMK megbízásából *A könyvtári rendszer a) Állománygyarapítás, -csökkenés, -védelem* címmel készített tanulmányt.
- 1998-ban, a felsőfokú könyvtárosképzést segítő, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium által meghirdetett tankönyvpályázat egyik nyertes munkája lett *Gyűjteményszervezés* c. kötete, amely 2000-ben második kiadásban is napvilágot látott.

Oroszlánrésze volt a vári felköltözés megszervezésében és irányításában. 1982 októberében *Az OSZK vári felkészülésének és működésének szakmai (könyvtári) feladatterve* c. tanulmánya lett az egyik alapja az 1982/83-as időszak legfontosabb teendőit meghatározó alapidokumentumnak, az ún. vári feladattervnek.

A nemzeti könyvtár mint könyvtártípus kérdéseit, illetve a magyar nemzeti könyvtár történetét, elméleti és gyakorlati problémáit vizsgálta a már említett területeken túl is, pl. a hungarikakutatás és a retrospektív nemzeti bibliográfia kérdéskörében – ezekről is árulkodnak publikációi. E körben a legjelentősebb művei:

- 1985-ben, a Magyar Könyvtárosok II. tudományos találkozásán előadást tartott *A nemzeti könyvtár hungarikagyűjteménye és gyűjtési programja* címmel, amelynek szerkesztett változata a *Nyelvünk és kultúránk* c. lap 1986/3-as számában jelent meg. E témakörben figyelemre méltó *A hungarikakutatás alakulása a nemzeti könyvtár tevékenységében* c. írása is a Könyvtáros 1991/2. számában.
- A 2. Országos Bibliográfiai Értekezleten elhangzott előadását *Az általános nemzeti retrospektív bibliográfia. Eredmények, feladatok, módszerek* címmel a Könyvtári Figyelő 1990. évi 5/6. számában olvashatjuk.
- 2001-ben jelent meg *A nemzeti könyvtár* c. fejezet a *Horváth Tibor – Papp István* által szerkesztett *Könyvtárosok kézikönyve* 3. kötetében.
- Itt lehet megemlíteni a *Boka Lászlóval* közösen szerkesztett *Gyűjtők és gyűjtemények. A Nemzeti Könyvtár gyűjteményes kincsei és történetük* c., a *Szép magyar könyv* c. versenyben 2009 díjat nyert kötetet is. Ennek rövidesen megjelenik az angol nyelvű kiadása is.

Nyugdíjas éveit is részt vett a könyvtár életében:

A könyvtár alapításának 200. évfordulóján indított *Nemzedékek kézfogása* c. ünnepi emlékülésen ő is tartott visszaemlékező előadást, és ő szerkesztette az *Aere perennius = Ércnél maradandóbb* c. nagykiállítás katalógusát. 2005-ben, a vári épület megnyitásának 20. évfordulóján tartott emlékbeszédet, 2010 januárjában pedig elvállalta a tudományos ülészak 3. szekciójának (Könyvtörténet, könyvtártudomány) elnöki tisztét.

Munkásságát több kitüntetéssel ismerték el:

1979 – Szabó Ervin-emlékérem

1991 – Széchényi Ferenc-emlékérem

1994 – A Magyar Köztársasági Érdemrend Kiskeresztje

Ezekhez járul most az Országos Széchényi Könyvtárhoz kötődő teljes életpályának elismerése a *Bibliothecaria emerita* címmel, amelyhez gratulálva békében, nyugalomban és egészségben eltöltendő éveket kívánok Ferenczy Lidiának.

Budapest, 2016. április 29.

Rácz Ágnes